

WWF
MAGAZINE

2014

PANDA

N°70 – AUGUSTUS - SEPTEMBER - OKTOBER 2014
TRIMESTRIEEL – AFGIFTEKANTOOR BRUSSEL X – P309290

Dossier

Focus: Nationaal Park Hoge Kempen

KARPATEN: BEER ZONDER GRENZEN

BEESTIGE DAG

Kom naar het enige nationaal park van België voor de Beestige Dag van WWF!

WWF organiseert op
zondag 5 oktober een
beestige dag bomvol coole
WWF-activiteiten, en dat
samen met het Nationaal
Park Hoge Kempen.

- Vertrek op safari en ontdek de Big 5 van het Nationaal Park Hoge Kempen;
- beklim oude mijntrilts en geniet van het geweldige panorama op meren en bergen;
- leer al je zintuigen gebruiken samen met de Rangers van het nationaal park;
- en help mee aan de grote uitdaging: we maken samen een gigantisch statement voor meer wilde natuur in Europa!

PRAKTISCHE INFORMATIE

WANNEER?

Zondag, 5 oktober 2014

HOE LAAT?

Van 10 tot 18 uur

WAAR?

Op de site van Connecterra, Maasmechelen: de hoofd-toegangspoort van het Nationaal Park Hoge Kempen

WAT KOST DAT?

De Beestige Dag is gratis voor WWF-leden en hun familie.

Hiervoor moet je wel even inschrijven via

www.wwf.be/inschrijving.

© WWF-Roemenië

Heb je er ooit al bij stilgestaan hoe de natuur er duizenden jaren geleden zou hebben uitgezien? Sluit je ogen en beeld je een woud in waar geen mens ooit is geweest. Een streek waar beren, wolven, lynxen en herten in alle vrijheid leven. Stel je bergrivieren voor waar scholen vissen in kristalhelder water zwemmen en waar bevers en otters hun toevlucht zoeken. Haal je tot slot een troep bizons voor de geest die in een uitgestrekte alpenweide lopen, omringd door een intact oerbos.

Open nu je ogen. Nee, je droomt niet. Deze legendarische plaatsen bestaan nog. Ze zijn nog onaangetast door de modernisering. Welkom in het groene hart van Europa, thuis van de meest kostbare schatten van de natuur!

De Karpaten onthullen de natuur zoals die bestond vóór het tijdperk van de mens. De regio toont ons dat we niet heer en meester zijn over de natuur, maar dat we er deel van uitmaken. Meer dan 13 000 diersoorten leven in deze oerbossen. Hier worden verhalen verteld die sommigen al lang vergeten zijn, over de tijd toen mensen in harmonie met de natuur leefden.

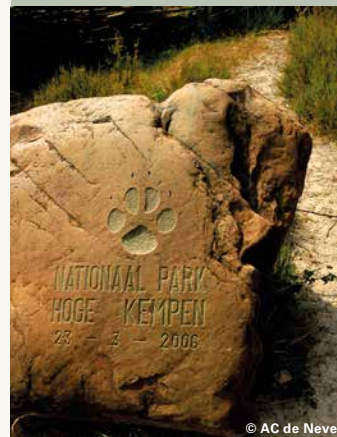
Ben je er klaar voor om een wereld te bouwen waar mens en natuur samen tot volle bloei kunnen komen? Ben je klaar om samen met ons deze nieuwe geschiedenis te schrijven?

Magor Csibi, Directeur van het programma voor de Donau en de Karpaten, WWF-Roemenië

INHOUDSTAFEL

In het kort	4-5
Focus	6-7
Nationaal Park Hoge Kempen	
Op het terrein	16-17
Belgische bizons in Roemenië	
Radio Oorwood	
Het Kidsprogramma	18-19
Bedrijven	20-21
WWF in uw testament	22
Eco-ontspanning	23
How to veggie?	

Focus

© AC de Neve

Ontdek op pagina 6 en 7 hoe natuurbescherming en socio-economische ontwikkeling hand in hand kunnen gaan dankzij een natuurpark.

**DOSSIER
KARPATEN**

**DE BRUINE BEER
ZONDER GRENZEN** P. 8-15

© Michel Gunther / WWF-Canon

Het keurmerk voor
verantwoord bosbeheer
FSC® N002072

Nationale Loterij
creëert kansen 6

COLOPHON : Panda magazine is een publicatie van WWF-Vlaanderen vzw. Alle rechten zijn voorbehouden. Het Pandalogo, het woord Panda en de afkorting WWF zijn handelsmerken van het World Wide Fund for Nature. Overname van teksten is toegestaan mits bronvermelding. • Werken mee aan dit nummer: Sarah Beelen, Marie-Noëlle Collart, Anne-Catherine de Neve, Céline De Caluwé, Sara De Winter, Margareta Heylen, Franck Hollander, Stéphanie Laduron, Charles Snoeck, Angelika Zapszalka • Vertaling: Lotte Raeijmaekers • Coördinatie: www.outsidetheboxes.be en Angelika Zapszalka • Realisatie: www.propaganda.be • Druk: Claes Printing. St-Pieters-Leeuw. • Foto voorpagina © Staffan Widstrand / WWF • V.U.: Damien Vincent. E. Jacqumainlaan 90, 1000 Brussel

© WWF-Belgium

WELK DIER BEN JIJ?

WEET JIJ OP WELK WILD DIER JE HET MEEST LIJKT?

Onze fondsenwervingteams hebben de hele zomer lang de Belgische kust afgespeurd naar mensen die willen helpen in de strijd tegen de illegale handel in diersoorten. We komen in het bijzonder op voor drie soorten die zeer ernstig bedreigd zijn: de neushoorn, de olifant en de tijger.

Met een gezonde dosis positieve energie en een korte vragenlijst hebben onze teams voorbijgangers de kans gegeven het dier in zichzelf te ontdekken. Ze vroegen deze passanten ook om de conservatie projecten van WWF financieel te steunen. Dankzij hun engagement zullen we ter plekke het verschil kunnen maken. Uit de grond van ons hart zeggen we dus: bedankt aan onze gemotiveerde teams en aan alle mensen die hebben deelgenomen aan de actie!

NEPAL: EEN EINDE AAN DE STROPERIJ, MAAR NIET VOOR LANG...

Op 3 maart vierde de hele wereld dat er 365 dagen waren verstreken zonder dat neushoorns, tijgers of olifanten ten prooi waren gevallen aan stropers in Nepal. Sinds 2011 heeft het Nepalese beleid om een einde te maken aan de stroperij ("Zero Poaching") zijn vruchten afgeworpen. Het land kon er prat op gaan dat niets van zijn kostbare fauna verloren was gegaan.

Maar helaas heeft dit niet lang mogen duren. Nauwelijks enkele weken later werd een neushoorn gedood. Het dier werd zonder hoorn teruggevonden in de bufferzone rond het Chitwan Nationaal Park. Er werd onderzoek gevoerd om de veiligheidsvoorzieningen tegen stroperij te versterken.

De strijd tegen de illegale jacht is, tot onze grote spijt, nog lang niet gestreden. We moeten waakzaam blijven en weer-

stand blijven bieden tegen stropers en tegen de illegale handel in wilde soorten.

© Jeff Foott / WWF-Canon

STEEDS MEER AFRIKAANS IVOOR IN THAILAND

© WWF Canon / James Morgan

TRAFFIC – het netwerk dat toezicht houdt op de handel in wilde soorten – publiceerde in juli een rapport over ivoor. Dit onthult dat het aantal ivoorproducten dat in Bangkok wordt verkocht bijna verdrievoudigd is op anderhalf jaar tijd. Wat de stijging nog ernstiger maakt, is het feit dat Thailand in 2013 een engagement is aangegaan

om komaf te maken met de illegale handel in ivoor op zijn grondgebied.

Tijdens de 65^e zitting van CITES (Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde soorten wilde dieren en planten), heeft de organisatie Thailand verplicht een wet uit te vaardigen over de bescherming van olifanten. Thailand moet eveneens een eind maken aan de illegale handel van Afrikaans ivoor. Als er tegen maart 2015 geen bevredigende resultaten zijn, zal CITES aan Thailand het recht ontzeggen om eender welke handel in beschermde dier- en plantensoorten te drijven. Een dergelijke maatregel zal vooral een klap zijn voor de Thaise export van orchideeën en exotisch leer.

NIEUWE SOORTEN ONTDEKT IN MEKONGREGIO

De Mekongregio in Zuidoost-Azië blijft een gebied vol geheimen. De laatste twee jaren werden er 367 diersoorten ontdekt, de een nog opmerkelijker dan de andere! Een lijstje: 290 planten, 24 vissen, 21 amfibieën, 28 reptielen, 3 zoogdieren en zelfs één vogelsoort. Klaar voor een korte kennismaking met enkele nieuwkomers?

Orthotomus chaktomulk, de “naaister van Cambodja”, werd ontdekt in de onmiddellijke nabijheid van een grote stad langs de Mekongrivier. We dachten nochtans dat we alle vogels op aarde al kenden! Deze minuscule snijdervogel verbergt zich in dichte begroeiing, waar hij nesten bouwt. Dit verklaart waarschijnlijk waarom hij zich tot nog toe heeft weten te onttrekken aan het oog van mensen.

De Rhacophorus helenae, is een kikker die werd ontdekt in Vietnam. Hij leeft in de toppen van de bomen. Dankzij de zwemvliezen tussen zijn grote poten kan deze kikker zich al zwevend verplaatsen, en dat op 15 meter boven de grond. Hij komt alleen naar beneden om zich voort te planten in regenpoelen. De laaglandbossen waarin de kikker woont, zijn heel toegankelijk en worden tegenwoordig zeer ernstig bedreigd door intensieve landbouw.

De Mekongregio is ontzettend belangrijk vanwege haar rijke biodiversiteit. Het is echter ook een van de meest bedreigde zones ter wereld. Wilde soorten worden er systematisch aan hun habitat onttrokken en in iets meer dan 30 jaar tijd is een derde van de bosoppervlakte tenietgegaan. Door meer kennis te verwerven over de regio en haar ecosystemen zal het mogelijk zijn om prioriteiten te stellen en een efficiënt actieplan op te bouwen voor natuurbehoud.

De Sinopodas curion, een grotspin, werd ontdekt in Laos. Het is de enige jaagspin ter wereld zonder ogen. Ook enige vorm van pigmentatie ontbreekt. Dit komt door zijn leefomgeving: de spin verblijft in de diepste plekken van grotten waar het daglicht niet bij kan. De blinde spin woont er samen met andere diersoorten die je misschien nog meer zullen verbazen, zoals de *Typopeltis magnificus*. Deze schorpioen kan angstaanjagend groot worden: tot wel 26 centimeter!

NATIONAAL PARK HOGE KEMPEN: MENS EN NATUUR KOMEN SAMEN

WWF-België heeft een samenwerkingsakkoord gesloten met het Nationaal Park Hoge Kempen. Het enige nationaal park in België is 5700 ha groot. De heide en bossen van het park spreiden zich over de Limburgse gemeentes Dilsen-Stokken, Maasmechelen, Zutendaal, Lanaken, Genk en As.

WWF-België en het park hebben besloten hun krachten te bundelen om een model te promoten voor de ontwikkeling en het beheer van natuurgebieden. Dit model houdt rekening met menselijke activiteit. Het is een hefboom voor sociale en economische ontwikkeling voor de plaatselijke bevolking.

EEN RIJKE BIODIVERSITEIT

In het Nationaal Park Hoge Kempen waan je je al gauw in Mediterraanse sferen. Hoge dennenbomen en purperen heide tekenen het landschap. 's Zomers knisperen de dennenappels onder je voeten terwijl schapen grazen onder het toezicht van een herdershond. Vroeger land van mijnen, nu een landschap waarin de natuur haar rechten opnieuw heeft opgeëist. Waar vroeger zand en grind werd gewonnen, liggen nu meren met helderblauw water. Talrijke dieren zoeken hier hun toevlucht: allerlei soorten heidevogels, roofvogels, warmteminnende insecten, amfibieën en reptielen genieten er

van het continentale klimaat en van de grote verscheidenheid aan biotopen. De keien die her en der over de heide verspreid liggen, werden tijdens de laatste ijstijden afgezet door de Maas die ze aanbracht vanuit de Ardennen.

EEN NATUURPARK TE MIDDEN VAN MENSEN

In het begin van de 20e eeuw ont-

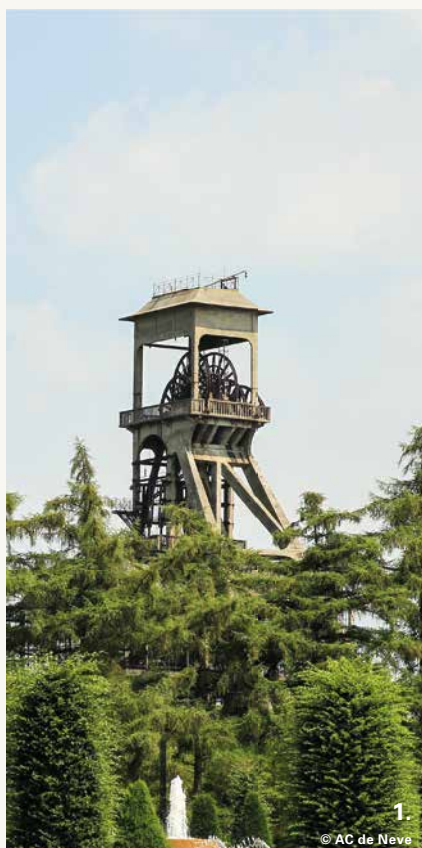
dekte men steenkool in de Kempen. De natuurgebieden moesten beetje bij beetje wijken voor industriezones. Een kleine eeuw later kwamen 40 000 mensen op straat te staan na de sluiting van de mijnen. Om de crisis te verlichten en werkgelegenheid te creëren, wilde men fabrieken bouwen in de Hoge Kempen, waar de natuur tot dan toe wonderlijk goed had standgehouden te midden van

Naar aanleiding van de ondertekening van het akkoord, op 18 juni 2014, stelde delegatie van WWF-Roemenië en WWF-Oekraïne hun projecten voor ecotoerisme voor. De projecten in Maramures focussen voornamelijk rond wandelingen en de observatie van wilde fauna (zie ons dossier).

► Wist je dat?

Het Virunga Nationaal Park in de Democratische Republiek Congo werd opgericht in 1925. Het is het eerste park dat door België werd gesticht.

1. De hoofdingang van het park, Connecterra, bevindt zich op een oude mijnsite. De torens die we zien zijn de liften die afdalen naar de mijn.
2. In het park vinden we verschillende landschappen terug, van heide tot dennenbos.
3. Sinds kort grazen er weer schapen in volledige vrijheid, zoals vorige eeuw het geval was.

een industrieel landschap. Tijdens bitse onderhandelingen stonden ontwikkeling en natuurbehoud lijnrecht tegenover elkaar. Dankzij de stichting van de vereniging “Regionaal Landschap Kempen en Maasland” kon een alternatief worden aangeboden voor de massale industriële ontwikkeling: de stichting van een natuurpark. Zo konden de natuurgebieden blijven en kon werkgelegenheid gecreëerd worden. Bovendien kunnen inkomsten gegenereerd worden met ecotoerisme en duurzame economie die gestimuleerd worden in de omgeving van het park.

EEN (RE)CONNECTION-MODEL

Sinds zijn stichting heeft het Nationaal Park Hoge Kempen bijgedragen aan de ontwikkeling van een (re)connection-model, dat nu op internationaal niveau wordt gepromoot om duurzame ontwikkeling een duwtje in de rug te geven. Het behoud van natuurgebieden en biodiversiteit is ingebed in een systematische benadering van de omgeving die de

mens en zijn activiteit in de omgeving integreert.

De nationale parken overstijgen in grote mate hun primaire functie als natuurreservaat. Ze leveren ecosystemendiensten (waterwinning, CO₂-opvang, bestuiving, ...) en pedagogische diensten (ontspanning, educatie). Het is een hefboom voor duurzame ontwikkeling. Aan de rand van de nationale parken kunnen alle soorten activiteiten van duurzame economie worden inge-

pland, zoals duurzame bosbouw, ecotoerisme, biologische landbouw, enz. Daarom promoot WWF over de hele wereld, en in het bijzonder in Europa, de oprichting van nationale parken die zoveel mogelijk verbonden zijn door ecologische corridors. Het gaat niet enkel meer over het behoud van enkele stukjes natuur als laatste toevluchtsoord voor een bedreigde biodiversiteit. Mens en natuur moeten opnieuw met elkaar verbonden worden.

HET PARK BEZOEKEN

Het park nodigt uit om er te voet, te fiets of te paard de natuur te ontdekken, en dit voor één of meerdere dagen. Kom het in ons gezelschap beleven tijdens de Beestige Dag op 5 oktober. Het hele jaar door is de toegang tot het park gratis voor de jonge rangers van de Rangerclub via de Connecterrapoort. Ze kunnen genieten van geleide wandelingen die worden georganiseerd door de Rangers van het park.

> <http://www.rlkm.be/nl/>

DOSSIER KARPATEN

KARPATEN DE BRUINE BEER ZONDER GRENZEN

© Magor Csibi / WWF-Roemenië

Lang geleden heerste de bruine beer, het grootste roofdier in onze contreien, over de Europese bossen. Maar in de loop van de eeuwen werd hij verjaagd door de toenemende menselijke bezetting. Beetje bij beetje heeft hij zich verschanst in de meest wilde en afgelegen regionen van het continent. Daarvoor beklom hij hoge bergtoppen en trok hij steeds dieper de bossen in. Vandaag verblijft hij in Centraal-Europa, voornamelijk in de bergen van de Karpaten.

Net als andere grote carnivoren in de regio moet de bruine beer hoofd bieden aan de druk die door mensen en de klimaatverandering op zijn habitat wordt uitgeoefend. Hoewel de Karpaten uitzonderlijk goed beschermd worden en de beer het statuut heeft van bedreigde diersoort, valt ervoor te vrezen dat de regio op termijn geen overlevingskansen meer kan bieden voor de berenpopulatie. De beren worden bedreigd door (al dan niet legale) jacht, bosontginning en de ontwikkeling van infrastructuur.

Daarom heeft WWF een uitgebreid natuurbehoudproject lopen in Maramures, een bijzonder goed bewaarde regio in de grensstreek tussen Roemenië en Oekraïne. Dit project heeft als doel het ecologische netwerk te herstellen dat nodig is voor het voortbestaan van de soort. Dit gebeurt door bestaande beschermde zones met elkaar te verbinden via ecologische corridors.

Om het voortbestaan van grote roofdieren zoals de beer, de wolf en de lynx te verzekeren, is het essentieel om hun trekwegen te beschermen en de migratie van de dieren tussen natuurgebieden mogelijk te maken. Dit ambitieus project draagt bij aan de bescherming van de biodiversiteit in de regio en helpt de eeuwenoude tradities van lokale gemeenschappen te bewaren.

DOSSIER KARPATEN

De bruine beer, heer der Karpaten

Hoewel de beer in onze regio een ambassadeur is van de wilde dieren, kennen we deze diersoort amper. Aangezien er nog maar weinig onderzoek naar hem is gevoerd, wordt de beer tegelijk gevreesd en bewonderd, zelfs in de regio's waar hij zijn territorium deelt met mensen. Zijn grootte, kracht en intelligentie veroorzaken sinds het begin der tijden al verwondering. Zo werd hij in Europa, Azië en Noord-Amerika keer op keer beschouwd als een wilde man of als de voorloper van de mens. Soms werd hij zelfs aanzien voor

een god! Dit alles omdat hij zich soms merkwaardig menselijk gedraagt, op twee poten loopt en objecten met zijn voorpoten kan vastnemen, een voor ons vertrouwde eigenschap.

DE GROOTSTE ONDER DE CARNIVOREN

De bruine beer, die wel 25 tot 30 jaar oud kan worden, maakt indruk door zijn grootte en zijn gestalte: een vrouwelijke bruine beer weegt tussen 100 en 200 kg, terwijl een mannetje tot wel 350 kg kan wegen. Maar het gewicht varieert van de ene bruine beer tot de andere naargelang zijn of haar gezondheidstoestand, leeftijd, het vermogen om voedsel te vinden en de nodige inspanningen die de beer levert om mensen te ontwijken of om zich aan te passen aan klimaatverandering.

DE "PARAPLUBEER"

Een paraplu-soort is een diersoort die, indien ze beschermd wordt, de bescherming van een groot aantal andere diersoorten toelaat. Door de beer in de Karpaten te beschermen, kan een zeer uitgestrekt territorium worden beschermd. Een vrouwelijke bruine beer gebruikt een domein van een honderdtal km²; een mannetje heeft naar schatting zelfs nood aan 500 tot 1000 km²! Aangezien de beer het grootste roofdier in zijn habitat is, helpt de bescherming van deze carnivoor om de langst mogelijke voedselketen te behouden.

Als omnivoor eet de beer alles wat het seizoen hem voorschotelt: gras- en bladknoppen in de lente; honing, appels en bessen in de zomer; noten en pruimen in de

Pootafdrukken van de beer

herfst. Het hele jaar door staan wortels, insecten, reptielen en zoogdieren op het menu. Toch is er geen twijfel mogelijk over het lievelingskostje van de bruine beer: vlees. Poten, klauwen en tanden vormen zijn meest geduchte wapens en zijn efficiëntste gereedschap. Met zijn zintuigen, die uitzonderlijk goed ontwikkeld zijn, verwerft hij een precieze en uitgebreide kennis over zijn omgeving. Hierdoor is hij een geducht jager: een beer kan een conversatie op 300 meter afstand horen en kan sporen van menselijke aanwezigheid ruiken na meer dan 40 uur.

OP ZIJN EENTJE, MAAR EENSGEZIND

De volwassen mannelijke beer is solitair en gaat slechts met zijn soortgenoten om in de voortplantingsperiode. Jonge beren – mannetjes en vrouwtjes – leven echter samen in groep nadat ze hun moeder verlaten hebben. Zij zorgt voor hen tot ze twee jaar oud zijn. Pas als ze de leeftijd van vier of vijf jaar naderen, zonderen de jonge mannetjes zich af om een territorium te vinden. De vrouwelijke beren gaan in de onmiddellijke nabijheid van het territorium van hun moeder wonen. In tegenstelling tot wolven of lynxen die geen enkele soortgenoot op hun territorium toelaten, is het

HET WILDE HART VAN EUROPA

De Karpaten strekken zich met een oppervlakte van 209 246 km² uit over zeven landen – Tsjechië, Polen, Slowakije, Oekraïne, Hongarije, Roemenië en Servië. Met hun uitgestrekte wouden van beuken en coniferen, hun patchwork van seminatuurlijke landschappen, weilanden en velden om te hooien, die gevormd zijn door eeuwen van bezetting door herders en landbouwers, zijn de Karpaten een echt toevluchtsoord voor de biodiversiteit. Een derde van de Europese planten (3988 soorten) groeit er, waarvan 481 endemisch zijn. De bergen van de Karpaten vormen een brug tussen de wouden uit het Noorden en die uit het Zuiden en het Westen. Ze spelen een rol van natuurlijke corridor, die essentieel is voor de verspreiding van planten en dieren doorheen Europa.

niet ongebruikelijk om verschillende beren tegen te komen in een omtrek van enkele honderden hectaren. Er moet dan wel meer dan voldoende voedsel te vinden zijn of de regio moet uitzonderlijk geschikt zijn voor de winterrust.

© Michel Gunther / WWF-Canon

De beer heeft de gewoonte om zijn voedsel te zoeken waar het gemakkelijk te verkrijgen is. Dat wil zeggen dat hij niet zal aarzelen om gebieden te benaderen waar ook mensen aanwezig zijn.

DOSSIER KARPATEN

Beer in gevaar

De beer heerste vroeger over de wouden van heel Europa. In de loop van de eeuwen namen de aantallen zodanig af, dat we vandaag - zonder rekening te houden met de Russische populaties - nog slechts 14 000 beren tellen. Tot op het einde van de 20ste eeuw werd de beer, net als alle grote roofdieren, in Europa systematisch vervolgd. De Europese populaties bruine beren zijn daarom sterk afgenomen. In Oekraïne waren er bijvoorbeeld dertig jaar geleden vier keer zoveel bruine beren als vandaag. Door deze grote afname staat de beer vandaag op de lijsten van beschermde diersoorten. Door zich af te zonderen van de territoria die het meest beïnvloed worden door de mens kon hij overleven, teruggetrokken in de meest wilde en afgelegen regio's.

LAND VAN DE BEREN

Vandaag blijft de beer, net als de andere grote roofdieren, in de Karpaten wonen. 7 à 8000 bruine beren hebben er onderdak gevonden. Hun status als beschermde diersoort lijkt er te volstaan, zelfs al is in sommige landen de jacht nog toegestaan. Deze is in theorie gereguleerd en enkel toegelaten in regio's waar beren schade aanrichten. Toch maakt de stroperij jaarlijks in een aantal landen nog vele slachtoffers. Voor de hele regio blijft de populatie stabiel en stijgt ze zelfs lichtjes, maar de dichtheid varieert enorm van land tot land. In Roemenië vinden we de grootste populatie: 6000 bruine beren leven er.

LAND VAN DE MENS

Toch is het niet alleen rozengeur en maneschijn in het land van de bruine beren. Het evenwicht in de Karpaten, waar nochtans bijna 16% van de territoria van de beren in beschermde zones valt, wordt nu bedreigd. De uitbreiding van de Europese Unie heeft nog maar eens benadrukt hoe-

zeer de natuurlijke rijkdommen van de Karpaten onder druk komen te staan. De socio-economische situatie en de versnippering van het woud, dat wordt verdeeld onder verschillende landeigenaren, brengen de biodiversiteit in gevaar.

De Karpaten zijn de thuisbasis van de laatste **bergbeuken** en het meest uitgebreide oerbos buiten Rusland.

FRAGMENTEN VAN LEEFGEBIEDEN

Toeristische voorzieningen, sportinstallaties, waterkrachtcentrales en autowegen verstoren de samenhang van de leefgebieden van wilde diersoorten. De fragmentering van ecosystemen is een van de belangrijkste redenen geworden voor het verlies van de biodiversiteit. Deze fragmentering beperkt of verhindert de noodzakelijke verplaatsing van fauna en flora. En dit geldt des te meer voor migrerende soorten zoals de beer. Die verandert immers van voedings- en rustgebied in functie van de seizoenen en heeft een uitgestrekt territorium nodig.

De Alpen tellen nog maar 79 bruine beren. Ze wonen voornamelijk in Slovenië, in het noordwesten van Italië, in het zuidelijke gedeelte van Oostenrijk en het oostelijke gedeelte van Zwitserland.

TRIESTE TROFEEËN

Hoewel de bruine beer op de rode lijst staat, is hij nog zeer regelmatig het slachtoffer van de jacht en van stroperij. Deze kennen de laatste jaren een alarmerende heropleving. Zo worden, alleen al in de regio van Maramures, elk jaar 7 tot 8 beren gedood op een populatie van 400. De jachten worden georganiseerd voor rijke toeristen uit Oekraïne, Roemenië of zelfs uit West-Europa die op zoek zijn naar kicks of trofeeën. De jagers kennen de doorgangspunten die de beren gebruiken om van het ene leefgebied naar het andere te gaan. Ze gaan in een hinderlaag liggen in de doorgangszones, die soms slechts enkele tientallen kilometers breed zijn, en doden de beren die deze wegen nemen. Ondanks de informele hulp van patrouilles van het Oekraïense en het Roemeense leger, volstaan deze veiligheidsvoorzieningen niet. Zij kunnen deze schandalige slachting geen halt toeroepen.

© WWF-Roemenië

De eerste beer (een mannetje van 6 tot 8 jaar oud, "WWF 11621" gedoopt) die gevolgd werd voor het project werd gedood in het noorden van Roemenië, waar de jacht is toegestaan op basis van strikte vergunningen. "Onze" beer werd neergeschoten hoewel geen enkele jachtvergunning werd toegekend in deze zone omwille van het lage aantal beren daar.

© Wild Wonders of Europe /Staffan Widstrand / WWF

DOSSIER KARPATEN

© WWF-Roemenië

DOERR SNAPSHOT

20.04.2013 22:18:05

11

004°C 039°F

Open de grenzen

Om ervoor te zorgen dat de Karpaten de nodige overlevingskansen voor bruine beren kunnen blijven bieden, heeft WWF in 2012 in Maramures, op de grens tussen Roemenië en Oekraïne, een proefproject opgezet voor natuurbehoud over de grenzen heen. WWF wil de levenswijze van de beren leren kennen, hun leefgebieden en verbindingswegen identificeren en de meest kwetsbare stukken hiervan herstellen. WWF wil ook instrumenten ontwikkelen voor een duurzaam beheer van de natuurlijke rijkdommen.

NATUURBEHOUD ZONDER GRENZEN

WWF promoot de Karpaten als een aparte regio, een ecoregio. Wij werken aan een gemeenschappelijk beheer van de natuurlijke gebieden, die als één geheel worden beschouwd. In 2006 hebben de landen van de Karpaten een overeenkomst getekend voor de coördinatie van activiteiten voor natuurbehoud, het "Carpathian Network of Protected Areas". Ook met andere partners, en in het bijzonder met Alparc, het Alpent netwerk van beschermde gebieden, werden gelijkaardige overeenkomsten afgesproken. Deze laatste zouden het op termijn mogelijk moeten maken om het ecologische netwerk tussen de Karpaten en de Alpen als één geheel te beschouwen.

MARAMURES, HET OUDE LAND

In het hart van de Karpaten spreidt Maramures (spreek je uit als "Maramoeresj") zich 10 000 km² uit over Roemenië en Oekraïne. De streek bestaat uit dichtbegroeide en wilde wouden, steile bergen en valleien waar de landbouw nog per paard wordt bedreven. De regio is een uitzonderlijk reservoir van biodiversiteit. Een derde van haar grondgebied bestaat uit beschermde zones. Ver verwijderd van de grote verkeersassen blijft de streek trouw aan eeuwenoude culturele tradities en landbouwpraktijken. De bewoners beoefenen er de landbouw op dezelfde manier als hun grootouders.

ECOLOGISCHE ENCLAVES

Maramures herbergt vandaag een kleine populatie van 200 tot 250 beren in Roemenië en van 180 tot 220 beren aan de andere kant van de grens, in Oekraïne. Deze beren leven in beschermde zones, maar ook in uitgestrekte gebieden die nog ongerept zijn en die voornamelijk toebehoren aan privé-eigenaars. Door de toename van menselijke activiteit is het risico groot dat de wilde dieren vast komen te zitten in ingesloten territoria. Tussen dergelijke versnipperde gebieden kunnen de bruine beren niet migreren om op zoek te gaan naar voedsel en rustzones die noodzakelijk zijn voor hun overleving. Deze enclaves laten evenmin de genetische vermenging tussen verschillende populaties toe, wat noodzakelijk is voor het voortbestaan van de soort. Het is daarom van vitaal belang dat WWF zich baseert op de precieze kennis van de berenpopulaties en de ecosystemen waar ze vaak komen. Dan kunnen we prioriteiten bepalen

► Wist je dat?

Het bestaande netwerk van beschermde gebieden in Maramures ligt verspreid over 111 000 ha in Oekraïne en 238 000 ha in Roemenië.

voor de bescherming van natuurgebieden, leefgebieden en corridors die dienen voor de migratie van de beren.

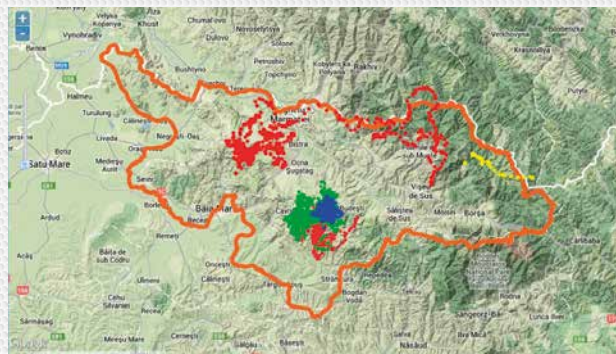
VIJF BEREN ONDER DE LOEP

In juni 2012 werden daarom vijf beren gevangen en uitgerust met GPS-toestellen. Infraroodcamera's met bewegingsdetectoren werden op strategische plaatsen geïnstalleerd. Door de monitoring van deze beren kon informatie worden vergaard over de manier waarop ze zich voeden, zich verschuilen en zich voortplanten. Ook kon men achterhalen wat ze nodig hadden om zich te verplaatsen.

Parallel hieraan werd belangrijk werk geleverd voor de cartografie en de beschrijving van de verschillende ecosystemen in de regio. Hierdoor konden de onderzoekers identificeren in welke leefgebieden de beer het best kan overleven. De onderzoekers hebben bijvoorbeeld aangetoond dat de beren van leefgebied veranderen in functie van de seizoenen. Daarom is het noodzakelijk de diversiteit van leefgebieden, weilanden in de bergen en beuken- en coniferenwouden op grote hoogte te behouden. De onderzoekers hebben ook vastgesteld dat angst voor de mens een van de belangrijkste redenen is voor de beer om zich niet te verplaatsen. Ze trekken zich eerder terug in de meest onbereikbare zones.

DE KAART VAN DE BEREN

Op het einde van dit proefproject zijn de onderzoekers erin geslaagd zes zones te identificeren die van levensbelang zijn voor de ecologische connectiviteit in Maramures. De gebruikte methodologie heeft zijn efficiëntie bewezen en zal toegepast kunnen worden in andere regio's in de Karpaten. Tijdens het project werd een plan uitgetekend: een netwerk van gebieden die beschermd moeten worden. Eens gerealiseerd, zullen we de gebieden kunnen verbinden en kan deze Europese natuurspracht behouden worden.

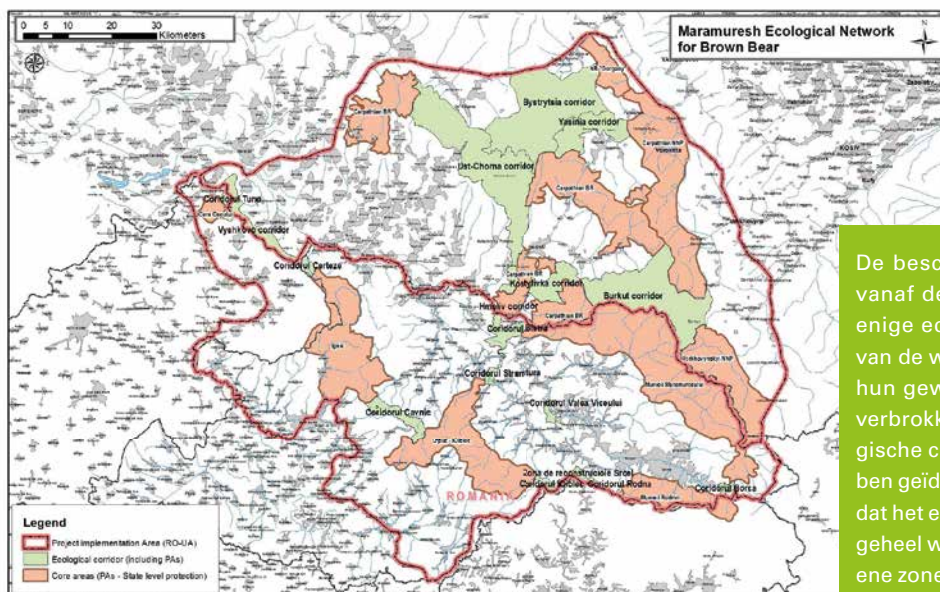

Elke beer heeft zijn eigen persoonlijkheid. Sommige, die meer huiselijk zijn aangelegd, verplaatsen zich zelden en blijven in de nabijheid van andere bruine beren. Andere beren, die avontuurlijker zijn aangelegd, ondernemen tochten van honderden kilometers.

Vijf berenvelpen worden opgevolgd dankzij een GPS-halsband

© WWF-Roemenië

De beschermde zones (in rood) werden vanaf de jaren dertig opgemaakt zonder enige echte kennis van de ecosystemen, van de wilde populaties die er leven of van hun gewoontes. Deze zones vormen een verbrokkelde kaart van de regio. De ecologische corridors die de onderzoekers hebben geïdentificeerd (in groen) zorgen ervoor dat het ecologisch netwerk van de regio een geheel wordt: ze maken de doorgang van de ene zone naar de andere mogelijk.

In Roemenië wordt de bizon beschouwd als een legendarisch dier. In de Middeleeuwen was hij, als symbool van macht, alomtegenwoordig in verhalen en op wapenschilden.

DE EUROPESE BIZON MAAKT ZIJN COMEBACK IN DE KARPATEN

Het Natura 2000-gebied “Muntii tarcu” is een pareltje van de natuur, ingesloten door de Tarcubergen in het zuiden van de Karpaten, in Roemenië. In mei werden er 17 bizons naar toegestuurd. Ze zullen er geleidelijk aan worden vrijgelaten in een wild gebied van 59 000 ha.

Deze zomer werden er nog eens tien bizons naartoe gebracht. Het is de belangrijkste herintroductie op het Europese continent. WWF leidt deze actie in samenwerking met Rewilding Europe. Deze Nederlandse organisatie streeft ernaar wilde diersoorten weer uit te zetten in Europa.

De bizon is het grootste landelijke zoogdier dat in het wild leeft in Europa. De soort verdween bijna 200 jaar geleden toen het laatste specimen in Roemenië werd gedood, in 1762. Binnenkort zal de bizon dus de Karpaten herbevolken. De dieren, waarvan twee afkomstig zijn uit het Wildpark in Han-sur-Lesse, komen uit verschillende natuurparken en kweekcentra in Europa, van Zweden tot Italië.

De bizons zullen eerst worden toegelaten tot een gewinningszone (van ongeveer 15 ha). Vervolgens verhuizen ze naar een aangrenzend stuk wild natuur (van ongeveer 160 ha). Hier zullen de dieren zich rustig kunnen aanpassen aan de wilde natuur. Ze zullen er ook de kans hebben een hechte sociale band te vormen binnen de groep. In de herfst zullen ze opnieuw worden vrijgelaten in de natuur. Zo zullen ze de eerste bizons zijn die in vrijheid in deze regio leven sinds de 18e eeuw. Het is bovendien de eerste keer dat een groep van deze grootte wordt vrijgelaten.

De herintroductie zal de eerste stap zijn in een uitgebreid tienjarenplan. Elk jaar zullen bizons worden vrij-

gelaten in verschillende pilootprojecten van de zuidelijke Karpaten. Ecologische corridors zullen die verschillende natuurgebieden met elkaar verbinden. Zo kunnen de kuddes meer met elkaar in aanraking komen en kan de genetische structuur van de populaties versterkt worden. Met deze herintroductie kan een integraal netwerk worden opgesteld van natuurgebieden in de Karpaten. Het project kan ook de lokale economie een boost geven, dankzij de aantrekkingskracht die de bizon op toeristen uitoefent.

Kinderen die lid zijn van de Ranger-club hebben een korting gekregen voor het Domein van de Grotten van Han! **Zin om lid te worden van de Ranger-club?** Kijk dan snel op de volgende pagina...

TEDxWWF KOMT IN OKTOBER NAAR BRUSSEL

De TEDxWWF-conferenties strijken op 13 oktober 2014 neer in Brussel, met als thema: **“Een levende planeet”**.

Met enthousiaste en inspirerende speeches, geheel in de geest van TEDx, zullen gastsprekers de toeschouwers uitnodigen mee te denken over een meer ecologische toekomst. Een toekomst waarin mens in harmonie leeft met de natuur

en de limieten van de beschikbare natuurlijke grondstoffen respecteert.

Wij hebben geen andere keuze dan onze levenswijze aan te passen als we een gezonde planeet willen behouden. TEDxWWF biedt een uitdagend platform om over dit onderwerp te discussiëren. Op het programma staan essentiële thema's zoals klimaatverandering, hernieuwbare energie en een vernieuwd contact met de natuur.

TEDx en WWF zijn in 2011 een partnerschap aangegaan om “nieuwe en inspirerende ideeën te verspreiden ten voordele van onze planeet”. De conferenties werden al georganiseerd in Geneve, Singapore en Abu Dhabi. Voor de vierde TEDxWWF-conferentie hebben de organisatoren de hoofdstad van Europa uitgekozen.

Het evenement zal worden uitgezonden via webstreaming. Voor meer informatie en om de conferentie online te volgen, kan je terecht op het volgende adres:

<http://tedxwwf.com/brussels/>

RADIO OORWOUD, EEN BEESTIGE ZOMER!

Radio Oorwoud, het beestig muzikale project van WWF, heeft een drukke zomer achter de rug. Zo kon je ons onder meer vinden op Genk on stage, het

Sfinksfestival, de Gentse feetsen, nazomeren in Brugge...

Terwijl rappende nijlpaarden, echte pinguïnmannen en boze bomen op het podium stonden, kon je aan de WWF-stand je innerlijke dier ontdekken. En wat blijkt, heel wat nijlpaarden, tijgers, stokstaartjes en olifanten onder de Belgische bevolking! Van harte bedankt aan de enorme

bende meezingende, meebrullende en meedansende kindjes (én ouders)!

De cd van Radio Oorwoud is uiteraard voor iedereen verkrijgbaar en te koop in de betere platenzaken.

Leerkrachten kunnen de Radio Oorwoud-kit met cd-rom (inclusief lespakketten met betrekking tot de liedjes) nog steeds **GRATIS online bestellen op www.wwf.be/school**.

NIEUWS VAN DE WWF-RANGERCLUB

De coolste dierenfanclub van het land!

Ken je een kind dat fan is van de natuur en wilde dieren? Heb je zin om hem of haar waarden aan te leren en wil je hem of haar helpen mee te bouwen aan een toekomst waarin mensen in harmonie samenleven met de natuur?

Dan is de WWF-Rangerclub iets voor hem of haar! Schrijf hem of haar in voor slechts 30 euro per jaar. De nieuwe ranger krijgt het volgende:

- 5 keer per jaar het Rangerclubmagazine: een super tijdschrift bomvol info over de natuur en wilde dieren;
- een welkomstpakket met het paspoort als WWF-Ranger, een persoonlijke lidkaart en andere verrassingen;
- kortingsbonnen voor parken en musea;
- en een speciale ontvangst tijdens de Beestige Dagen van WWF.

DE VOLGENDE
BEESTIGE DAG VINDT PLAATS OP
5 OKTOBER IN HET NATIONAAL PARK
HOGE KEMPEN. WWF-RANGERS,
WE VERWACHTEN JULLIE
ALLEMAAL DAAR!

De WWF-Rangers zijn bezig met de creatie van het grootste bijenhôtel van België.
© Stefan Smets

Om het kind in te schrijven, of om meer te weten te komen over de WWF-Rangerclub, kan je terecht op www.wwf.be/rangerclub.

Een beestige start van het schooljaar!

Nog dit jaar stelt WWF aan lagere scholen gratis materiaal ter beschikking waarmee leerkrachten kunnen lesgeven over de natuur. Dit jaar is het thema “**een wild Europa**”.

Leerkrachten kunnen “**De beestige klas 2014**”, een kit die een poster en een pedagogische brochure bevat, gratis bestellen op www.wwf.be/school. De brochure staat boordevol informatie over de grote Europese zoogdieren (beer, wolf, lynx, ...) en activiteiten om de biodiversiteit in eigen buurt te ontdekken.

Klassen kunnen meedoen aan onze fotowedstrijd. Ze kunnen ons een beestige foto sturen (naar educatie@wwf.be) over het thema “**een wild Europa**”. Zo kunnen ze een uitstap naar het Domein van de Grotten van Han winnen.

ONZE KLAS IS
BEESTIG

Een Beestige Dag in het enige nationaal park van België!

WWF organiseert op zondag 5 oktober een beestige dag bomvol coole WWF-activiteiten, en dat samen met het Nationaal Park Hoge Kempen:

- Vertrek op safari en ontdek de Big 5 van het Nationaal Park Hoge Kempen;
- beklim oude mijnterrils en geniet van het geweldige panorama op meren en bergen;
- leer al je zintuigen gebruiken samen met de Rangers van het nationaal park;
- een extra verrassing voor onze WWF-Rangers;
- en ook deze keer hebben we een uitdaging in petto: we maken samen een gigantisch statement voor meer wilde natuur in Europa!

Een natuurpark in het hartje van Vlaanderen.

Zondag, 5 oktober 2014, van 10 tot 18 uur, op de site van Connecterra, Maasmechelen: de hoofdtoegangspoort van het Nationaal Park Hoge Kempen. **WWF-leden en hun familie krijgen op de Beestige Dag gratis toegang tot Connecterra en alle activiteiten.** Hiervoor moet je wel inschrijven op www.wwf.be/inschrijving

LEES ZEKER HET DOSSIER OVER DE BEREN VAN DE KARPATEN IN DIT PANDA MAGAZINE. LAAT JE INSPIREREN OM EEN BEESTIG VERHAAL NEER TE PENNEN.

Dit jaar kunnen kinderen bovendien ook op eigen houtje meedoen aan onze schrijfwedstrijd! De geïnteresseerden mogen ons een verhaal opsturen met in de hoofdrol de wilde dieren in Europa. De mooiste verhalen worden verzameld in een boek. Alle info over deze wedstrijd staat op de website van de Rangerclub (www.wwf.be/rangerclub).

Dossier over de beren in de Karpaten in deze Panda Magazine

FICHE

© Steve Morello / WWF-Canon

Doe een gift voor
de ijsbeer

The Coca Cola Company zal jouw
gift verdubbelen!

Met de campagne "Arctic Home"
kunnen we het noordpoolgebied
en de ijsbeer echt helpen be-
schermen. www.arctichome.eu.

DE IJSBEER

Latijnse naam: Ursus maritimus.

IUCN-status: kwetsbaar.

Verspreiding: Canada (60% van de populatie), Groenland/Denemarken, Rusland, Noorwegen, Verenigde Staten, IJsland (zeldzaam).

Populatie: 20 000 tot 25 000.

De ijsbeer is de grootste carnivoor op aarde. Zijn Latijnse naam Ursus maritimus betekent "beer uit de zee". Hij brengt zijn leven dan ook door in of in de buurt van water, voornamelijk op het pakij.

Op het pakij is er niet het hele jaar door voedsel maar de ijsbeer is speciaal aangepast om te overleven in deze moeilijke omgeving. Hij bouwt tussen eind april en juli een vetreserve op. Hierdoor kan hij drie tot vier maanden – of meer – overleven zonder voedsel. Maar zijn vetreserve is niet onuitputtelijk! Het pakij vormt zich steeds later en de ijsberen moeten langer wachten voor ze kunnen jagen, terwijl ze hun vetreserve al opgebruikt hebben.

DE IJSBEER HEEFT ONS NODIG!

De Noordpool lijdt onder de klimaatverandering: de temperatuur stijgt er twee keer sneller dan in de rest van de wereld. En het pakij smelt onverbiddelijk door. Vreselijker nog is dat het zomerpakij wel eens helemaal gesmolten zou kunnen zijn binnen één generatie. De eerste slachtoffers van het smelten van het pakij zijn natuurlijk de diersoorten en de gemeenschappen die er leven. De ijsberen verliezen hun leef- en jachtgebied.

Maar eigenlijk is dit een bijzonder slechte zaak voor de hele planeet. De Noordpool is het afkoelingssysteem van de aarde en speelt een heel belangrijke rol bij de regeling van het klimaat. En door de enorme hoeveelheid water die vrijkomt als het ijs gaat smelten, dreigt de zeespiegel tegen

het einde van de eeuw met 2 meter te stijgen.

BEER ONDER DE LOEP

Sinds 1992 werkt WWF samen met talrijke partners in het noordpoolgebied om de bedreigingen te bestrijden en de ijsbeer te beschermen. Acht jaar geleden hebben we bepaalde ijsberen uitgerust met een halsband met daarin een tracker. Door hen via satelliet te volgen konden we heel nauwkeurig hun gedrag bestuderen. We weten wanneer een vrouwelijke ijsbeer haar hol binnengaat en wanneer ze buitenkomt met haar jongen. We kennen ook de afstand die ze elke dag aflegt. Door de analyse van het gedrag van ijsberen op het terrein zullen we kunnen vaststellen hoe we hen op een gepaste en efficiënte wijze kunnen beschermen.

► Wist je dat?

De ijsberen die worden uitgerust met een halsband met daarin een tracker zijn altijd vrouwtjes. De mannelijke ijsberen houden hun halsband nooit lang genoeg aan omdat hun nek breder is dan hun kop...

COCA-COLA

Deze herfst slaan WWF en The Coca Cola Company voor het tweede opeenvolgende jaar de handen in elkaar om de ijsbeer en zijn habitat te helpen beschermen. De Europese campagne "Arctic Home" wil mensen sensibiliseren over de bescherming van de ijsbeer.

Deze samenwerking maakt deel uit van de strategische beslissing van Coca-Cola om haar impact te verminderen en haar bereidwilligheid om de natuurlijke hulpbronnen op een duurzame en eerlijke manier te beheren.

Coca-Cola heeft zichzelf ambitieuze doelstellingen gesteld voor 2020: haar koolstofvoetafdruk met 25% verminderen, een compleet gamma van hernieuwbare verpakking ontwikkelen (voornamelijk met plantaardig materiaal), een lijn opzetten voor de aankoop van duurzame grondstoffen, en het verbruik van water verminderen tijdens elke stap van de keten. Zo heeft Coca-Cola in 2011 haar CO₂-uitstoot al met 14% kunnen verminderen voor haar productie in België.

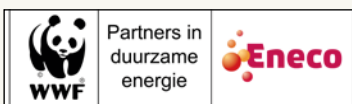

ENECO

WWF en Eneco publiceerden in april 2014 een studie die de overheidssteun aan traditionele (fossiel en nucleair) en hernieuwbare energie over de periode van één eeuw (1950-2050) onder de loep neemt. Dit is een primeur voor België.

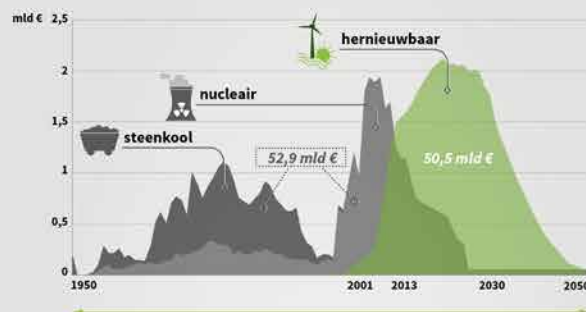
Uit de resultaten blijkt dat conventionele energie vandaag nog steeds meer dan 2/3e van de overheidssteun geniet ten nadele van hernieuwbare energie en energiebesparing. We stellen ook vast dat hernieuwbare energie niet meer kost.

De infografiek vat de belangrijkste resultaten van de studie samen. Wil je meer weten, dan kan je de volledige studie downloaden op www.wwf.be/eneco.

Transitie van traditioneel naar hernieuwbaar kan!

Steun aan energie is van alle tijden

Traditionele energie (steenkool en nucleair) krijgt meer overheidssteun dan hernieuwbare energie over de periode van één eeuw.

Potentieel aan hernieuwbare energie in België

= 7 nucleaire centrales

Steun aan energie niet in balans

2010

Slechts 6% overheidssteun gaat naar energiebesparing (isolatie, warmtepompen, zonneboilers, nieuwe ramen...)

48% overheidssteun gaat naar belastingvrijstellingen van petroleumproducten (transport, huishoudens en bedrijven)

Duurzaam energiesysteem staat garant voor:

✓ 32.500 jobs in hernieuwbare energie tegen 2030

✓ + 200.000 woningen geïsoleerd binnen 5 jaar, en een lagere energiefactuur

✓ Klimaatopwarming
Vermindering ecologische voetafdruk

✓ Onafhankelijkheid van import fossiele brandstoffen

✓ Geen risico op nucleaire rampen

© naturepl.com / Bryan and Cherry Alexander / WWF-Canon

LEGATEN VOOR DE VOLGENDE GENERATIES

Maak het verschil door WWF in uw testament op te nemen. Niemand weet wanneer hij dit leven achter zich zal laten, maar iedereen weet heel zeker wat er van onze planeet zal worden als we niets doen.

Alleen al in de voorbije 35 jaar heeft de mensheid een derde van alle beschikbare natuurlijke rijkdommen uitgeput. Aan dit tempo zullen de komende generaties niets anders dan droogte en overstromingen moeten trotseren. En ze zullen moeten strijden, zoals wij dat vandaag al doen voor het behoud van soorten die met uitsterven bedreigd worden, om te overleven in een wereld vol gevaren. Maar er is hoop.

De campagnes van WWF kunnen ons helpen om de schade te beperken en zelfs te herstellen. Met uw hulp kunnen we meest bedreigde ecosystemen redden en de schade beperken die de mensheid op onze planeet veroorzaakt.

Sinds ik bij WWF werk, heb ik de impact van elk testament naar waarde kunnen schatten.

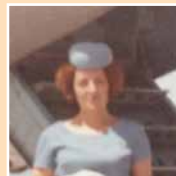
Een aantal van onze projecten van de afgelopen jaren zijn enkel mogelijk geweest omdat personen zoals u ervoor gekozen hebben om een gedeelte of de totaliteit van hun bezittingen in te zetten voor de bescherming van bedreigde diersoorten en regio's. Door een nalatenschap te schenken aan WWF helpt u de mens in harmonie te leven met de natuur. Ik kijk er alvast naar uit u in de toekomst te mogen ontmoeten of spreken, aarzel dus niet mij te contacteren als u meer informatie wenst.

Margareta Crovetto – Heylen,
Relatiebeheerder Nalatenschappen
Contact: 02/ 340.09.24 – margareta.heylen@wwf.be

Ik voelde al jaren dat ik een schuld had tegenover de dieren en meer algemeen tegenover onze planeet. Met het duolegaat kan ik een kleine geste doen voor een gezin met twee kinderen dat mij dierbaar is zonder dat de betrokkenen zware successierechten moeten betalen. Mijn beslissing om dit te doen brengt mij bovendien dichterbij de humanistische overtuiging van een overleden vriend die ik nog altijd zeer hard mis.

De heer G.H., Brussel

Albert Einstein zou gezegd hebben: "Als de bijen uitsterven, dan heeft de mens nog maar vier jaar te leven." "[...] en dan zouden we pas begrijpen dat geld niet eetbaar is," zou Geronimo, de Indianenleider van de Apache, daaraan hebben kunnen toevoegen. Ik geloof

dat WWF een grote rol kan spelen om mensen hiervan bewust te maken. Ik heb altijd gedacht dat we moeten handelen volgens onze overtuigingen en ik wil dat dit ook nog geldt na mijn dood. Daarom heb ik WWF opgenomen in mijn testament.

Mevrouw V., Nethen

FRAMBOZENBAVAROIS

INGREDIENTEN voor 4 personen

De zomer loopt op zijn eind, maar niet getreurd. Hoewel de zon beetje bij beetje verdwijnt achter de wolken, blijft hij nog even fel stralen op ons bord. Het bewijs? Dit eenvoudig en kleurrijk nagerechtje met lokaal, seizoensgebonden fruit: de framboos. Smakelijk!

- 500 g verse frambozen
- 125 g suiker
- 3 el citroensap
- 10 g agar agar
- 5 dl kokosroom

- Kook de agar agar met 70 ml water en 10 cl kokosroom gedurende enkele minuten.
- Pureer de frambozen (en haal ze door een fijne zeef, als je de zaadjes liever niet wil hebben).
- Meng de frambozenpuree met de suiker en het citroensap. Voeg de opgeloste agar agar met de rest van de kokosroom toe aan het frambozenmengsel en klop het op.
- Giet het geheel in een met olie ingevette vorm en laat even opstijven in de koelkast.
- Stort de bavarois uit de vorm voor het serveren en garneer met wat frambozen en een blaadje munt, of serveer met een frambozen coulis. Als je deze coulis laat opstijven met een beetje agar agar kan je een mooi laagje bovenop de bavarois maken.
- Je kan de bavarois ook in kleine vormpjes laten opstijven voor eenpersoonsporties.

**GOED
OM TE
WETEN!**

WAAROM LOKAAL EN [SEIZOENSGEBONDEN] ETEN?

- Om de opwarming van de aarde te bestrijden door de impact van het transport voor verse goederen uit te schakelen. Fruit en groenten die worden geteeld in volle grond hebben een veel kleinere voetafdruk dan hun tegenhangers uit serres.
- Om de biodiversiteit te behouden. Door onze voeding af te wisselen, moedigen we de diversificatie van verschillende teelten aan.
- Voor onze gezondheid. Fruit en groenten die in Europa worden verbouwd, beantwoorden aan striktere normen inzake pesticiden of conserveermiddelen. Ze zijn vers geoogst en hebben daardoor nog al hun vitamines.
- Om werk en erfgoed op een lokaal niveau te verdedigen. Door onze producten vers op de markt of bij de producent te kopen, verminderen we het aantal tussenpersonen. Hierdoor kan de producent een rechtvaardiger inkomen blijven krijgen.

8000 beren
leven nog in de Karpaten

35%
van de oppervlakte
van Maramures is
beschermd gebied

3988
plantensoorten groeien in
de Karpaten, waarvan
481 soorten endemisch zijn

3 op 4 beren
zijn op 30 jaar tijd
verdwenen in de Karpaten.

© Roger Leguen / WWF Canon

Onze missie

Het verlies van biodiversiteit op aarde tegengaan en bouwen aan een toekomst waarin de mens leeft in harmonie met de natuur.

www.wwf.be

WWF
MAGAZINE

2014

PANDA

N°70 – AOÛT - SEPTEMBRE - OCTOBRE 2014
TRIMESTRIEL – BUREAU DE DÉPÔT BRUXELLES X – P309290

Dossier

Focus : Le Parc national de la Haute Campine

CARPATES : L'OURS SANS FRONTIÈRE